

कतो वैश्वामित्रः। अग्निः। त्रिष्टुप्

समिध्यमानः प्रथमानु धर्मा समक्तुभिरज्यते विश्ववारः।

शोचिष्केशो घृतनिर्णिक्पावकः सुयज्ञो अग्निर्यजथाय देवान्॥ ३.०१७.०१

प्रथमा- प्रथमान्। धर्मा- धर्मान्। अनु- अनुसृत्य। समिध्यमानः- सम्यगुदीपितः। विश्ववारः- सर्ववरेण्यः। अक्तुभिः- सोमै रसैः। अज्यते- सिच्यते। शोचिष्केशः- दीप्तज्वालः। घृतनिर्णिक्- दीप्तरूपः। पावकः- शोधकः। सुयज्ञः- शोभनसङ्गतिकरणः। देवान्। यजथाय- यष्टुम्। अग्निर्भवति ॥१॥

यथायजो होत्रमग्ने पृथिव्या यथा दिवो जातवेदश्चिकित्वान्।

एवानेन हविषा यक्षि देवान्मनुष्वद्यज्ञं प्र तिरिममद्य॥ ३.०१७.०२

अग्ने- क्रतो। पृथिव्याः- भूम्याः। होत्रम्- हविः। अयजः- देवेभ्यो दत्तवान्। यथा। दिवः- चिदाकाशम्। जातवेदः- जातप्रज्ञ। चिकित्वान्- ज्ञातवान्। एव- तथा। अनेन- एतेन। हविषा। देवान्। यक्षि- पूजय। अद्य- इदानीम्। इमम्- एतम्। यज्ञम्। मनुष्वत्- ज्ञानवन्तम्। मन ज्ञाने। प्र- प्रकर्षेण। तिर- वर्धय ॥२॥

त्रीण्यायूषि तव जातवेदस्तिस्त्र आजानीरुषसस्ते अग्ने।

ताभिर्देवानामवो यक्षि विद्वानथा भव यजमानाय शं योः॥ ३.०१७.०३

जातवेदः- जातप्रज्ञ। तव- भवतः। आयूषि। त्रीणि- भूर्भुवःसुवरात्मकानि। अग्ने। तिस्रः। उषसः- प्रभातीर्विद्या वा। आजानीः- निर्मात्र्यः। विद्वान्- ज्ञानी सन्। ताभिः। देवानाम्- देवतानाम्। अवः- रक्षाम्। यक्षि- पूजय। अथ- अनन्तरम्। यजमानाय- पूजकाय दात्रे सङ्गतिकारकाय। शम्- शङ्करः। भव। योः- स्वार्थभावनानि पृथक्कुरु ॥३॥

अग्निं सुदीतिं सुदृशं गृणन्तौ नमस्यामस्त्वेड्यं जातवेदः ।

त्वां दूतमरतिं हव्यवाहं देवा अकृण्वन्नमृतस्य नाभिम् ॥ ३.०१७.०४

सुदीतिम्- शोभनदीप्तम् । सुदृशम्- सुदर्शनम् । अग्निम् । गृणन्तः- स्तुवन्तः । त्वा- भवन्तम् ।
जातवेदः- जातविद्य । ईड्यम्- स्तुत्यम् । नमस्यामः- वन्दामहे । दूतम् । अरतिम्- विरक्तं
रागद्वेषातीतम् । हव्यवाहम्- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवाहकम् । त्वाम्- भवन्तम् । देवाः-
देवताः । अमृतस्य नाभिम्- अमृतबन्धकम् । अकृण्वन्- अकुर्वन् ॥४॥

यस्त्वद्धोता पूर्वो अग्ने यजीयान्द्विता च सत्ता स्वधया च शम्भुः ।

तस्यानु धर्मं प्र यजा चिकित्वोऽथा नो धा अध्वरं देववीतौ ॥ ३.०१७.०५

यः । त्वत्पूर्वः- तव पुरस्तात् । होता- देवाह्वाता सन् । अग्ने । यजीयान्- यजनशीलः । द्विता च
सत्ता- अभ्युदयनिःश्रेयसस्थः । स्वधया- आत्मधारणया । च । शम्भुः- शङ्करः । तस्य । धर्म-
धर्मम् । अनु- अनुसृत्य । चिकित्वः- जानन् । प्र- प्रकर्षेण । यज- पूजय । अथ- अनन्तरम् । नः-
अस्माकम् । अध्वरम्- ध्वररहितकर्म । देववीतौ- दिव्यानुभूत्याम् । धाः- धारय ॥५॥